

'TERRIBLE FOOD CONDITIONS'

Transport Command van de *Royal Air Force* zouden worden opgenomen, en vervolgens dat *Transport Command* dan ook zou kunnen beslissen, voor welke taken die toestellen zouden worden gebruikt. Op 31 oktober werd een speciale ministeriële commissie ingesteld (de Booy, van den Broek, van Lidth, Michiels en van den Tempel) om iets te doen aan, aldus de Booy, de minister van scheepvaart in zijn dagboek, '*the terrible food conditions in liberated Holland . . . If, at this late hour, anything can be achieved it can only be by attacking Shaef and, if necessary, telling the world how we have been let down.*'¹ Major-General Edwards, het hoofd van de *Shaef-Mission*, werd naar Londen ontboden en deed er de toezegging dat hij de klachten van de Nederlandse regering persoonlijk aan *Shaef* zou overbrengen. De pressie van de regering had succes en zulks in tweeërlei opzicht. Ten eerste besloot het Britse *War Office*, een commissie in te stellen die zich moest verdiepen in de urgente voorzieningsproblemen welke zich bij de bevrijding van Nederland benoorden de rivieren zouden voordoen², en ten tweede bereikte de *Shaef-Mission* dat beloofd werd dat in november voldoende voorraden naar het bevrijde Zuiden zouden worden vervoerd om een dagelijks distributie-rantsoen van 1 600 calorieën te halen – het zouden er in december 1 800 moeten worden. 'De toestand', zo schreef van Lidth, die zich naar Brussel had begeven, aan Gerbrandy (9 november), 'laat zich iets minder 'bedonderd' aanzien dan enige dagen geleden. Ben niet ontevreden over de gang van zaken . . . Er bestaat over de ganse linie het ernstige streven *to make the best of it*. Er zijn enige lichtpunten in de duisternis.'³ Lichtpunten wel, maar ze waren toch niet zo helder als van Lidth meende te mogen hopen: in november werden de 1 600 calorieën niet gehaald en in december de 1 800 evenmin.

Tegen die achtergrond kwam het op dinsdag 21 november in Eindhoven tot een demonstratief protest van een groot aantal employé's van Philips. Inderdaad, de burgerij was er diep teleurgesteld, verbitterd zelfs. Aan die gevoelens was een tiental dagen eerder uitdrukking gegeven in een telegram dat de Eindhovense Fabrikantenkring samen met de Raad van Overleg der plaatselijke vakcentrales (dat waren de centrales van RKWV, CNV en NVV) via het Militair Gezag had gericht tot de

¹ J. M. de Booy: 'Dagboek', 31 okt. 1944. ² Begin december kwam het *War Office* tot de conclusie dat die voorziening een verantwoordelijkheid was van de *21st Army Group*; er werd toen besloten dat in Brussel een commissie zou worden ingesteld (het z.g. *Four Party Supply Committee*) waarin Nederland zou zijn vertegenwoordigd – wij komen op die commissie nog terug. ³ Brief, 9 nov. 1944, van van Lidth aan Gerbrandy (AOK, map 'Voorbereiding *relief* West-Nederland').